

Tichina, Pavlo Hrihorovich
Золотий Гомін.

Title transliterated:
Zoloty Homin

ПАВЛО ТИЧИНА

ЗОЛОТИЙ ГОМІН

ПАВЛО ТИЧИНА

ЗОЛОТИЙ ГОМІН

ПОЕЗІЇ

(ЗБІРКА ЗБІРОК).

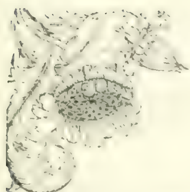
ЛЬВІВ—КИЇВ 1922.

„НОВІТНЯ БІБЛІОТЕКА“ Ч. 42. :: НАКЛАД ВИД. СПІЛКИ „НОВІ ШЛЯХИ“.

З ДРУКАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.

ПАВЛО ТИЧИНА.

П Тичина

СОНЯШНІ КЛЯРНЕТИ.

СОНЯШНІ КЛЯРНЕТИ.

Не Зевс, не Пан, не Голуб-Дух, —
Лиш Соняшні Клярнети.
У танці я, ритмічний рух,
В безсмертнім — всі планети.

Я був — не Я. Лиш мрія, сон.
Навколо — дзвонні згуки,
І пітьми творчої хитон,
І благовісні руки.

Прокинувсь я — і я вже Ти:
Над мною, підо мною
Горять світи, біжать світи
Музичною рікою.

І стежив я, і я веснів:
Акордились планети.
Навік я взнав, що Ти не Гнів, –
Лиш Соняшні Клярнети.

ЗАКУЧЕРЯВИЛИСЯ ХМАРИ.

Закучерявилися хмари. Лягла в глибінь
блакить.
О милий друже, — знов недуже —
О любий брате, — розіпяте —
Недуже серце моє, серце, мов лебідь той
ячить.
Закучерявилися хмари...

Женуть вітри, мов буйні тури! Тополі арфи
гнуть...
З душі моєї — мов лілеї —
Ростуть прекрасні — ясні, ясні —
З душі моєї смутки, жалі мов квітоньки
ростуть.
Женуть вітри, мов буйні тури!

Одбивсь в озерах настрій сонця. Снує про
давнє дим...
Я хочу бути — як забути? —
Я хочу знову — чорноброву?
Я хочу бути вічно-юним, незломно-молодим!
Одбивсь в озерах настрій сонця.

І сміх, і дзвони, й радість тепла. Цвіте
веселка дум...
Сум серце тисне: — сонце! пісне! —
В душі я ставлю — вас я славлю! —
В душі я ставлю світлий парус, бо в мене
в серці сум.
І сміх, і дзвони, й радість тепла.

ГАЇ ШУМЛЯТЬ...

Гаї шумлять —
Я слухаю.
Хмарки біжать —
Милуюся.
Милуюся — дивуюся,
Чого душі моїй
так весело.

Гей, дзвін гуде —
Іздалеку.
Думки пряде —
Над нивами.
Над нивами — приливами.
Купаючи мене,
мов ластівку.

Я йду, іду —
Зворушений.
Когось все жду —
Співаючи.
Співаючи — кохаючи
Під тихий шепіт трав
голублячий.

Щось мріє гай —
Над річкою.
Ген неба край
Як золото.
Мов золото-поколото,
Горить-тремтить ріка,
як музика.

АРФАМИ, АРФАМИ...

Арфами, арфами —
золотими, голосними обізвалися гаї
Самодзвонними:
Йде весна
Запашна,
Квітами — перлами
Закосичена.

Думами, думами —
наче море кораблями переповнилась блакить
Ніжнотонними:
Буде бій
Вогневий!
Сміх буде, плач буде
Перламутровий...

Стану я, гляну я —
Скрізь поточки як дзвіночки, жайворон як
золотий
З переливами:
Йде весна
Запашна,
Квітами — перлами
Закосичена.

Любая, милая, —
Чи засмучена ти ходиш, чи налита щастям
вкрай
Там за нивами:
Ой одкрий
Колос вій!
Сміх буде, плач буде
Перламутровий...

ДЕСЬ НАДХОДИЛА ВЕСНА.

Десь надходила весна. — Я сказав їй: ти весна!
Сизокрилими голубками
У куточках на вустах
Їй спурхнуло щось усмішками —
Й потонуло у душі...

Наливалися жита. — Я сказав їй: золота!
Гнівно брівоньки зламалися.
Одвернулася. Пішла.
Тільки довго оглядалася —
Мов би кликала: іди!

Почали тумани йти. — Я сказав: не любиш ти!
Стала. Глянула. Промовила.
От і осінь вже прийшла.
Так любить? — кажи. Та швидчеж бо! —
Блиснув сміх їй мов кінджал...

Зажуривсь під снігом гай. — Я сказав їй:
щож...! прощай
Враз сердечним теплим сяєвом
Щось їй бризнуло з очей...
Сизокрилою голубкою
На моїх вона вустах!

ЦВІТ В МОЄМУ СЕРЦІ...

Цвіт в моєму серці,
Ясний цвіт-первóцвіт.
Ти той цвіт, мій друже,
Срібляний первоцвіт.
Ах, ізнов, кохана,
Де згучала рана, —
Квітне цвіт-первоцвіт!

Слухаю мельодій
Хмар, озер та вітру.
Я бреню як струни
Степу, хмар та вітру.
Всі ми серцем дзвоним,
Сним вином червоним —
Сонця, хмар та вітру!

Десь краї казкові,
Золоті верхівя...
Тільки шлях тернистий
Та на ті верхівя.
Ходять-світять зорі,
Плинуть хвилі в морі —
В ритмах на верхівя!

Світ в моєму серці,
Мрій танóк, світанок.
Ти той світ, мій друже,
Зоряний світанок.
Я твої очиці,
Зорі, зорениці —
Славлю як світанок!

НЕ ДИВИСЯ ТАК ПРИВІТНО...

Не дивися так привітно,
Яблуневоцвітно.
Стигнуть зорі як пшениця:
Буду я журиться.

Не милуй мене шовково,
Ясно — соколово.
На схід сонця квітнуть рожі
Будуть дні погожі.

На схід сонця грають грози —
Будуть знову сльози!
Встали мати, встали й татко:
Де ластовенятко?

А я тут в саду, на лавці,
Де квітки-ласкавці...
Що скажу їм? — Все помітно:
Яблуневоцвітно.

ПОДИВИЛАСЬ ЯСНО...

Подивилась ясно, — заспівали скрипки! -
Обняла востаннє, — у моїй душі. —
Ліс мовчав у смутку, в чорному акорді.
Заспівали скрипки у моїй душі!

Знав я, знав: навіки, — промені як вії! -
Більше не побачу, — соняшних очей. —
Буду вічно сам я в чорному акорді.
Промені як вії соняшних очей!

З КОХАННЯ ПЛАКАВ Я, РИДАВ...

З кохання плакав я, ридав.
(Над бором хмари муром!)
Той плач між нею, мною став —
(Мармуровим муром...)

Пливуть молитви угорі.
(Вернися з сміхом — дзвоном!)
Спадав лист на вівтарі —
(Кучерявим дзвоном...)

Уже десь випали сніги.
(Над бором хмари муром!)
Розбиті ніжні вороги —
(Мармуровим муром...)

Самотна ти, самотний я.
(Весна! — світанок! — вишня!)
Обсипалась душа твоя —
(Вранішняя вишня...)

Я СТОЮ НА КРУЧІ...

Я стою на кручі
За рікою дзвони:
Жду твоїх вітрил я —
Тінь там тоне, тінь там десь...

Випливають хмари —
Сум росте мов колос:
Хмари хмарять хвилі —
Сумно, сам я, світлий сон...

Вірю омофорно —
За рікою дзвони:
Сню волосожарно —
Тінь там тоне, тінь там десь...

Припливеш, приплинеш —
Сум росте мов колос:
З піснею про сонце! —
Сумно, сам я, світлий сон...

ТАМ ТОПОЛІ...

Там тополі у полі на волі
(Хтось на заході жертву приніс)
З буйним вітром свавольним і диким
Струнко рвуться кудись в далечінь...

Йду в простори я, чулий, трівожний,
(Гасне день, облітає, мов мак).
В моїм серці і бурі і грози
Й рокотання — ридання бандур...

Хилить вітер жита понад шляхом
(Ой там хмара похмура з півдня).
І так смутно, так сумно співає —
Тільки перепел бє десь у дзвін...

Моя пісне, вогниста, шалена,
(Креше небо і котить свій гнів)
Ах, розбийся на світлі акорди,
Розридайсь — і затихни, як грім...

ГАПТУЄ ДІВЧИНА...

Гаптує дівчина й ридає —
Чи тож шиття!
Червоним, чорним вишиває
Мені життя.

Танцюють згуки на дзвиниці,
І плаче дзвін.
Я йду. Мій шлях то із костриці,
То із жоржин.

Тумани линуть вгору, вгору,
А хмари — вниз.
Чому я не люблю простору,
Як я без сліз?

Я ввечері цілую рожу
І кличу сум.
Чому, чому я жить не можу
Та сам, без дум?

КВІТЧАСТИЙ ЛУГ...

Квітчастий луг і дощик золотий.
А в далені, мов акварелі,
Примружились гаї, замислились оселі...
Ах, серце, пий!
Повітря — мов привялий трунок.
Це рання осінь шле цілунок
Такий чудовий та сумний.

Стою я сам посеред нив чужих,
Немов покинута офіра.
І слухає мій сум природа. Люба. Щира.
Крізь плач, крізь сміх.
Вона сама — царівна мила —
Нераз свій смуток хоронила
В самій собі, в піснях своїх.

Стою. Молюсь. Так тихо-тихо скрізь, —
Мов перед образом Мадони.
Лиш від осель пливуть тужні, обнявшись, дзвони, —
Узори сліз.
Лише знад хмар часо́м прилине
Прощання з літом журавлине —
Погасле, як грезет із риз...

Гей, над дорогою стоїть верба,
Дзвінкі дощові струни ловить,
Все вітами хитає наче сумно мовить:
Журба, журба...
Отак роки, отак без краю
На струнах Вічности перебираю
Я, одинокая верба.

ОЙ, НЕ КРИЙСЯ, ПРИРОДО...

Ой, не крийся, природо, не крийся,
Що ти в тузі за літом, у тузі.
У туманах ти сниш... А чогось так сичі
Розридалися в лузі.

Твої коси від смутку, від суму
Вкрила прóзолоть, ой ще й крівава.
Певно й серце твоє взолотила печаль,
Що така ти ласкава.

А булаж ти — як буря із громом!
А булаж ти — як ніч на Купала...
Безгоміння і сум. Безгоміння і сон. —
Тільки зірка упала...

Ой там зірка десь впала, як згадка.
Засміялося серце у тузі!
Плачуть знову сичі... О ридай же, молись:
Ходить осінь у лузі.

ЩЕ ПТАШКИ...

Іще пташки в дзвінких піснях блакитний день
купають,
Ще половіє злотом хвиль на сонці жита риза
(Вітри лежать, вітри на арфу грають); —
А в небі свариться вже хтось. Завіса чорно-
сиза
Пів-неба мовчки запяла. Земля вдягає тінь...
Мов звір, ховається людина.
— Господь іде! — подумав десь полинь.
Заплакав дощ... і вщух.
Мовчить гора. Мовчить долина.
— Господня тінь — прошепотів полинь.

І враз — роздерлась пополам завіса! — Тиша.
Мертва...
Метнувсь огонь: розцвівсь, розпавсь — аж
вóди закипіли!
І полилася пісня, принéслась жертва.
Курять шляхи, біжать, біжать... Рвуть вихори,
як жили,
Рідке коріння верб старих, що моляться
в сльозах.
А трави — й плакати не сміють.
Ідуть потужні сили! Морок. Жах...
...І дзвонять десь в селі.
І вже тремтять, вже спокій сіють
Сріблясті голуби у небесах.

ЕНГАРМОНІЙНЕ.

ТУМАН.

Над болотом пряде молоком...
Чорний ворон замисливсь.
Сизий ворон задумавсь.
Очі виклював. Бог-зна кому.

А від сходу мечами йде гнів!...
Чорний ворон враз кинувся.
Сизий ворон схопився.
Очі виклював. Бог-зна кому.

СОНЦЕ.

Десь клюють тай райські птиці
Винó-зеленó.
Розпрозорились озера!...
Тінь. Давно.

Косарі кують до сходу.
Полумя квіток!
Перса дівчини спросоння:
Син... синок...

ВІТЕР.

Птах — ріка — зелена вика —
Ритми соняшника.
День біжить, дзвенить-сміється,
Перегулюється!

Над житами — йде з медами —
Хилить кéлехами.
День біжить, дзвенить-сміється,
Перегулюється!

ДОЩ.

А на воді в чиїсь руці
Гадюки пнуться... Сон. До дна.
Війнув, дихнув, сипнув пшона -
І заскакали горобці!...

— Тікай! — шепнуло в береги.
— Лягай... — хитнуло смолки.
Спустила хмарка на луги
Мережані подолки.

ХОДЯТЬ ПО КВІТАХ...

Ходять по квітах, по росі.
Очима чесними,
Христосвоскресними
Поеми тчуть.
А сонця, сонця в їх красі —
Не чуть.
Царства.

Під спів крови: без пісень:
Вмер чорнобривий день.
О лицарі безумного лицарства,
З прокляттям вас на перегній!

— Трояндний!
— Молодий!
— Бій!

У СОБОР.

I.

По один бік верби,
По другий старці.
Гнуться, гнуться, гнуться верби,
Нагинаються старці.

Шум юрби глухої.
Блиск хмариних крил!
...Сповиває аналої
Синє брязкання кадил.

Тут говорять з Богом.
Тут Йому скажу —
(Хтось заплакав за порогом) —
З херувимами служу!

Жду я, ждуть всі люде —
І нема Його.
Гнуться, гнуться, гнуться люде,
Дожидаються Його.

II.

Співає стежка
На горо́д.
Гарбуз під парасольками
Про сонце думає.

За частоколом —
Зелений гимн.
Зоставайтеся, люде,
З своїми бóжками!

Соняшники горять...
— сама як струна —
Метеликів дуети...
— а на лапках мед

Ромашка? — здрастуй!
І вона тихо: здрастуй.
І згучить земля
Як орган.

ПАСТЕЛІ.

I.

Пробіг зайчик.
Дивиться
Світанок!
Сидить, грається,
Ромашкам очі розтулює.
А на сході небо пахне.
Півні чорний плащ ночі
Вогняними нитками сточують.
сонце —
Пробіг зайчик.

II.

Випив доброго вина
Залізний день.
Розцвітайте, луги! —
: я йду - день —
Пасітесь, отари! —
: до своєї любої — день —
Колисково, колоски!
: удень.
Випив доброго вина
Залізний день.

III.

Коливалося флейтами
Там, де сонце зайшло.
Навшпиньках
Підійшов вечір.
Засвітив зорі,
Прослав на травах тумани,
І, на вуста поклавши палець,
Ліг.
Коливалося флейтами
Там, де сонце зайшло.

IV.

Укрийте мене, укрийте:
Я — ніч, стара,
Нездужаю.
Одвіку в снах
Мій чорний шлях.
Покладіть отут мяти,
Та хай тополя шелестить.
Укрийте мене, укрийте:
Я — ніч, стара,
Нездужаю.

ХТОСЬ ГЛАДИВ НИВИ...

Хтось гладив ниви, все гладив ниви,
Ходив у гніві і сіяв співи:
О, дайте грому, о, дайте зливи! —
Нехай не сохнуть злотисті гриви.
Хтось гладив ниви, так ніжно гладив...

Плили хмарини, немов перлини...
Їх вид рожевий — уста дитини!
Набігли тіні — і... ждуть долини.
Пробігли тіні — сумні хвилини:
Плили хмарини чужі, далекі...

Сліпучі тони — і дика воля!
Ой, хтось заплакав посеред поля.
Зловісна доля, жорстока доля.
Здаля сміялась струнка тополя
Сліпучі тони — й смутні волошки...

НА СТРІМЧАСТИХ СКЕЛЯХ...

На стрімчастих скелях,
Де орли та хмари,
Над могутнім морем,
В осяйній блакиті —
Гей,
Там
Розцвітали грози!
Розцвітали грози...

Із долин до неба
Простяглися руки:
О, позичте, грози,
Зливної блакиті!
Враз
Вниз
Впали краплі крови!
Впали краплі крови...

На ланах, на травах,
На срібнозелених,
У житах злотистих,
Стрункоколоскових —
Гей,
Там,
Там шуміли шуми!
Там шуміли шуми...

Хтось горів світанно,
Колінноприклонно:
Дай нам, земле, шуму,
Шуму — божевілля! —
Ніч.
Плач.
Смерть шумить косою!
Смерть шумить косою...

ПО ХЛІБ ЙШЛА ДИТИНА...

По хліб йшла дитина — трояндно!
: тікайте: стріляють, ідуть.
Розкинуло ручки — трояндно...

Ні бога, ні чорта — на бурю!
: гей, стійте! знайдéм і в церквах.
Знялось, гайвороння — на бурю...

ОДЧИНЯЙТЕ ДВЕРІ...

Одчиняйте двері —
Наречена йде!
Одчиняйте двері —
Голуба блакить!
Очі, серце і хорали
Стали,
Ждуть...

Одчинились двері —
Горобина ніч!
Одчинились двері
Всі шляхи в крові!
Незриданними сльозами
Тьмами
Дощ...

СКОРБНА МАТИ.

Памяти моєї матери.

I.

Проходила по полю
Обніжками, межами.
Біль серце опромінив
Блискучими ножами!

Поглянула — скрізь тихо.
Чийсь труп в житах чорніє...
Спросоння колосочки:
Ой, радуйся, Маріє!

Спросоння колосочки:
Побудь, побудь із нами!
Спинилась Божа Мати,
Заплакала сльозами.

Не місяць, і не зорі,
І дніти мов не дніло.
Як страшно!... — людське серце
Докраю обідніло.

II.

Проходила по полю —
Зелене зеленіє...

Назустріч Учні Сина;
Возрадуйся, Маріє!

Возрадуйся, Маріє:
Шукаємо Ісуса.
Скажи, як нам простіше
Пройти до Емауса?

Звела Марія руки,
Безкровні, як лілеї:
Не до Юдеї шлях вам,
Вертайте й з Галілеї.

Ідіте на Вкраїну,
Заходьте в кожну хату –
Ачей вам там покажуть
Хоч тінь Його розпяту.

III.

Проходила по полю.
В могилах поле мріє —
Назустріч вітер віє —
Христос воскрес, Маріє!

Христос воскрес? — не чула,
Не відаю, не знаю.
Не буть ніколи раю
У цім крівавім краю.

Христос воскрес, Маріє!
Ми — квіти звіробою,
Із крови тут юрбою
Зросли на полі бою.

Мовчать далекі села.
В могилах поле мріє.
А квітка лебедіє:
О зглянься хоч Ти, Маріє!

IV.

Проходила по полю...
— І цій країні вмерти? —
Де Він родився вдруге, —
Яку любив до смерти?

Поглянула — скрізь тихо.
Буяє дике жито.
— Защó Тебе розпято?
Защо Тебе убито?

Не витримала суму,
Не витримала муки, —
Упала на обніжок,
Хрестом розпявши руки!...

Над Нею колосочки
„Ой, радуйся!“ — шептали.
А янголи на небі —
Не чули і не знали.

ПО БЛАКИТНОМУ СТЕПУ...

По блакитному степу
Вороний вітер!
Пригорнув раз тай подався —
Вороний вітер..

Вийшла жита жати я.
Громова хмара!
Ой, не всі з війни до дому —
Вороний вітер...

Гляне сонце як дитя,
А в селі голод!
Ходять матері як тіні —
Вороний вітер...

На чужині десь ген-ген
Без хреста; вóрон...
Будьте прокляті з війною! -
Вороний вітер...

КОЛИСКОВА.

З Анатоля Ле Браза.

Засни, дитинонько, засни! Хай бризнуть сни
квітками!
Прийми під захист, Боже тих, чий шлях
прославсь морями!

Співай, стара, лий серця біль в пісні безкраї,
чулі
Про море те, що блискотить при місяцю:
ой люлі...

Як пійдеш ти на корабель — тоді вже
погуляти!
Колиску зробить вихор з хвиль і буде
колисати.

Співай, стара, лий серця біль в пісні безкраї,
чулі
Про море те, що блискотить при місяцю:
ой люлі...

В твоїй душі хвилює спів, безмежний спів,
як море.
Синам на втіху любу він, а матерям на горе.

Співай, стара, лий серця біль в пісні безкраї,
чулі
Про море те, що блискотить при місяцю:
ой люлі...

У фійордах батенька твого зла хвиля поховала!
В той час родився, синку, ти — і я не заридала.

Співай, стара, лий серця біль в пісні безкраї,
чулі
Про море те, що блискотить при місяцю:
ой люлі...

Громадить хмари бурові над фиордами
потворні.
Під заколисанку свою колище трупи чорні.

Співай, стара, лий серця біль в пісні безкраї,
чулі
Про море те, що блискотить при місяцю:
ой люлі...

Засни, дитинонько, засни! Хай бризнуть сни
квітками!
Прийми під захист, Боже, тих, чий шлях
прославсь морями!

Співай, стара, лий серця біль в пісні безкраї,
чулі
Про море те, що блискотить при місяцю:
ой люлі...

Бо ми вас родимо, — о глум! а [illegible]
поглине!
Гей, хто Бретонцем уродивсь — той моряком
загине!

Співай, стара, лий серця біль в пісні безкраї,
чулі
Про море те, що блискотить при місяцю:
ой люлі...

ВІЙНА.

I.

Кладусь я спать.
Три янголі в головах стоять.
Один янгол — все бачить.
Другий янгол — все чує.
Третій янгол — все знає.

І приснився мені
Син.

Наче він сам проти ворога стає.
А той обступає, просто в груди рубає!
(Перший янгол вид свій закриває).

І ніби поле рівне, рівне та зелене.
І вітер стеле спів: „Прощайте, нене!"
(Другий янгол із хрестом до мене).

І вітер стеле: „Не сумуйте, смерти той не знає,
Хто за Вкраїну помірає!"
(Третій янгол серце звеселяє).

І приснився мені
Син.

II.

Праворуч — сонце.
Ліворуч — місяць.
А так — зоря.

— Благословляю, синку, на ворога.
А він: матусю моя!
Немає, каже, ворога
Тай не було.
Тільки й єсть у нас ворог —
Наше серце.
Благословіть, мамо, шукати зілля,
Шукати зілля на людське божевілля.
Звела я руку до хреста —
Аж коло мене нікого нема.
Тихо, лиш ворон: кря! кря!...

Праворуч — сонце.
Ліворуч — місяць.
А так — зоря.

ДУМА ПРО ТРЬОХ ВІТРІВ.

На ранній весні-провесні,
Гей, на світанню гук.

Ой за горами, за високими,
Там за морями та за глибокими,
Ще й за шляхами несходимими;
Рано-пораненьку Ясне Сонечко сходило.
Ясне Сонечко сходило, братів своїх, Вітрів до себе іскликало.
До них словами промовляло:
„Брати мої!
„Вітри мої!
„Брати мої любі, милі,
„Вольні, прудкокрилі!
„А станьте ви на рівні ноги:
„На гори, доли, на людяні шляхи, на перелоги —
„Летіть-співайте,
„Про мене, вашого брата старшого, Ясного Сонечка
„Людям повідайте.
„А ужеж я та не по-зимньому грію:
„Зоря з зорею перемигнутися не вспіє —
„Як я поломенію“.

Теє Вітри зачували,
На рівні ноги ставали,
На ріжні сторони свої дужі крила розправляли.

На ранній весні-провесні,
Гей, на світанню гук.

Що перший Вітер молодий
Лукавий Сніговій
Та так собі подумав, так помислив:
„А чи не кращеб було,
„Колиб ти, братіку мій, Ясне Сонечко, та по-зимньому іसходило?
„Бо цю землю тільки пригрій —
„То вже й клопіт мій“.
Тож перший Вітер Сніговій-Морозище
Летить, гуде, свище,
Снігом хати обкидає,
З людей насміхає:
„Це вас, — каже, — Сонечко весняне вітає“.

Тоді теє люде зачували,
Одне д'одного словами промовляли:
„Ой не буть, видно, весні, як об Різдві грому,
„Коли до нас говорять по-чужому.“

На ранній весні-провесні,
Гей, на світанню гук.

Що другий Вітер молодий
Безжурний Буровій
Та так собі подумав, так помислив:
„Хай собі Сонечко як завгодно сходить —
„Чи по-зимньому,
„Чи по-весняному,
„Аби мені було можна пити-гуляти,
„Свою душеньку потішати“.
Тож другий Вітер налітає,
Людям хати перекидає,

Гірко так насміхає:
„Це вас, — каже, — люде, весна та воля
вітає".

Тоді теє люде зачували,
Одне д'одного словами промовляли:
„Як отака весна, як отака воля —
„Проклятаж наша доля!"

На ранній весні-провесні,
Гей, на світанню гук.

Що третій Вітер молоднй
Ласкавий Легіт-Теплокрил
Та так собі подумав, так помислив:
„А спасибі Богові, що Сонечко на весну
повернуло,
„А тоб земля була навік схолонула, заснула."
Тож третій Вітер летить, співає,
До всіх із ласкою та по-рідньому про-
мовляє,
Жадного села, хатинки не минає,
У драну шибку ще й пучками поторóхкає-
пограє:
„А вставайте, — каже, — люде, Сонце
вам усміхається,
Вашого плуга земля дожидається".

Отоді теє всі люде зачували,
Із хат з піснями вихождали,
З великої радости святую землю цілували —
Господа Милосерного прославляли!

На ранній весні-провесні,
Гей, на світанню гук.

ЗОЛОТИЙ ГОМІН.

Над Києвом — золотий гомін,
І голуби, і сонце!
Внизу —
Дніпро торкає струни...

Предки.
Предки встали з могил;
Пішли по місту.
Предки жертви сонцю приносять —
І того золотий гомін.
Ах той гомін!...
За ним не чути, що друг твій каже,
Від нього грóзи, пролітаючи над містом,
плачуть, —
Бо їх не помічають.

Гомін золотий!

У ночі,
Як Чумацький Шлях сріблисту куряву простеле,
Розчини вікно, послухай:
Слухай:

Десь в небі плинуть ріки,
Потужні ріки дзвону Лаври і Софії!...
Човни золотії
Із сивої — сивої Давнини причалюють.
Човни золотії.
...З хрестом,
Опромінений,
Ласкою Божою в серце зранений
Виходить Андрій Первозванний.
Ступає на гори
: Благословенні будьте, гори, і ти, ріко мутна́я!
І засміялись гори,
Зазеленіли...
І ріка мутна́я сповнилася сонця і блакиті
Торкнула струни...
Уночі,
Як Чумацький Шлях сріблисту куряву простеле,
Вийди на Дніпро!
...Над Сивоусим небесними ланами Бог
проходить
Бог засіває.
Падають
Зерна
Кришталевої музики.
З глибин Вічности падають зерна
В душу.
І там, у храмі душі,
Над яким у недосяжній високости вються
голуби-молитви,
Там,
У повнозгучнім храмі акордами розцвітають,
Натхненними, як очі предків!

Він був мов жрець спянілий від молитви —
Наш Київ, —
Який моливсь за всю Вкраїну —
Прекрасний Київ.

— буря!
Стихійно очі він розкрив —
І всі сміються як вино...
блиск!
— жах!
Розвивши ясні короговки
(І всі сміються як вино),
Вогнем схопився Київ
У творчій високости!

: здрастуй! здрастуй! — сиплеться з очей.
Тисячі очей...
Раптом тиша: хтось говорить.
: слава! — з тисячі грудей.
І над всім цим в сяйві сонця голуби.
: слава! — з тисячі грудей.
Голуби.

То Україну
За всі роки неслави благословляв хрестом
Опромінений,
Ласкою Божою в серце зранений
Андрій Первозванний.
І засміялись гори,
Зазеленіли...

Алеж два чорних гроба,
Один світлий.
І навкруг
Каліки.
Повзають, гугнявять, руки простягають
(О, які скорчені пальці!) —
Дайте їм, дайте!
Їсти їм дайте — хай звіря в собі не плекають,
— дайте.
Повзають, гугнявять, сонце проклинають,
Сонце і Христа!

Проходять:
бідні, багаті, горді, молоді, закохані в хмари й
музику —
Проходять:

Чорний птах — у нього очі-пазурі! —
Чорний птах із гнилих закутків душі,
Із поля бою прилетів.
Кряче.
У золотому гомоні над Київом,
Над всією Вкраїною
Кряче.
О, бездушний пташе!
Чи це не ти розпяття душі людської
Століття довбав?
Століття довбав?
Століття.
Чи не ти виймав живим очі,
Із серця віру?
Із серця віру.

Чогож тобі тепер треба
В години радости і сміху?
Чогож тобі треба тепер, о, бездушний пташе?
Говори!
Чорнокрилля на голуби й сонце —
Чорнокрилля.

— Брате мій, памятаєш дні весни на світанню
волі?
З тобою обнявшись ходили ми по братніх
стежках,
Славили сонце!
А у всіх тоді (навіть у травинки) сміялись
сльози...
— Не памятаю. Одійди.
— Любий мій, чом ти не смієшся, чом не
радієш?
Цеж я, твій брат, до тебе по-рідньому
промовляю.
Невжеж ти не впізнав?
— Відступись! Убю!

Чорний птах,
Чорний птах кряче.
І навкруг
Каліки.
В години радости і сміху
Хто їх поставив на коліна?
Хто простягнуть сказав їм руку,
Який безумний бог — в години радости і сміху?

Предки з жахом одвернулись.

: виростем! — сказали тополі.
: бризнем піснями! — сказали квіти.
: розіллємось! — сказав Дніпро.
Тополі, квіти, і Дніпро.

Дзвенить, дзвенить, дзвенить
І бється на шматки...
— Чи то не золоті джерела скресають під землею?
Лелів, віє, ласкавіє,
Тремтить неначе сон...
— Чи то не самоцвіти ростуть в глибинах гір?
: виростем! — сказали.
: розіллємось! — Дніпро.

Зоряного ранку припади вухом до землі —
...ідуть.
То десь із сел і хуторців ідуть до Києва —
Шляхами, стежками, обніжками.
І бються в їх серця у такт
— ідуть! ідуть! —
Дзвенять немов сонця у такт
— ідуть! ідуть! —
Там над шляхами, стежками, обніжками.
Ідуть!
І всі сміються як вино:
І всі співають як вино:
Я — дужий народ,
Я молодий!
Вслухався я в твій гомін золотий —
І от почув.

Дививсь я в твої очі —
І от побачив.
Гори каміння, що на груди мої навалили,
Я так легенько скинув —
Мов пух...
Я — невгасимий Огонь Прекрасний,
Одвічний Дух.
Вітай же нас ти з сонцем, голубáми.
Я дужий народ! — з сонцем, голубами.
Вітай нас рідними піснями!
Я — молодий!
Молодий!

ДОРОГОМУ БРАТОВІ
ЄВГЕНУ ТИЧИНІ

присвячую

ПЛУГ.

Вітер.
Не вітер — буря!
Трощить, ламає, з землі вириває...
За чорними хмарами
(з блиском! ударами!)
за чорними хмарами мільйон мільйонів
мускулястих рук...
Котить. У землю врізає
(чи то місто, дорога, чи луг)
у землю плуг.
А на землі люде, звірі й сади,
а на землі боги і храми:
о пройди, пройди над нами,
розсуди!

Й були такі, що тікали.
В печери, озера, ліси.
— Що ти за сило єси? —
питали.
І ніхто з них не радів, не співав.
(Огняного коня вітер гнав —
огняного коня
в нóчі —)
І тільки їх мертві, розплющені очі
відбили всю красу нового дня!
Очі.

СІЙТЕ...

Сійте в рахманний чорно́зем
з піснею, грою...
Над долиною, низом —
сонце горою!

Робіте — прокинувся вулик.
Тверезить земля:
од вас я, од вас тільки волі —
жадних кривлянь!

Будьте безумні — не зимні.
Нові, по нові марселєзи!
Направо, наліво мені —
ставте дієзи в ключі!

Ударте у мідь, обезхмарте!
Вірте (не лірте!), йдіть,
фанфарами крикніть вночі:
дієзи, дієзи в ключі!

І БЄЛИЙ І БЛОК...

І Бєлий і Блок і Єсенін і Клюєв:
Росіє, Росіє, Росіє моя:
... Стоїть сто-розтерзаний Київ,
і двіста розіпятий я.

Там скрізь уже: сонце! — співають: Месія!
Тумани, долини, болотяна путь...
Воздвигне Вкраїна свойого Мойсея, —
не можеж так буть!

Не можеж так буть, о, я чую, я знаю.
Під регіт і бурю, під грім од повстань
од всіх своїх нервів у степ посилаю —
поете, устань!

Чорно́зем підвівся і дивиться в-вічі,
і кривить обличя в крівавий свій сміх.
Поете, любити свій край не є злочин,
коли це для всіх!

НА МАЙДАНІ...

На майдані коло церкви
революція іде.
— Хай чабан! — усі гукнули:
за отамана буде.

Прощавайте, ждіте волі, —
гей, на коні, всі у путь!
Закипіло, зашуміло —
тільки прапори цвітуть...

На майдані коло церкви
посмутились матері:
та світиж ти їм дорогу,
ясен місяць угорі!

На майдані пил спадає.
Замовкає річ...
Вечір.
Ніч.

ЯК УПАВ ЖЕ ВІН...

Як упав же він з коня
тай на білий сніг...
— Слава! Слава! — докотилось
і лягло до ніг.

Щеж як руку притулив
к серцю ік свому.
Рад би ще він раз побачить
отаку зиму.

Гей, рубали ворогів
та по всіх фронтах!
З криком сів на груди ворон,
чорний ворон птах.

Вдарив революцьонер —
Захитався світ!
Як вмірав у чистім полі —
слав усім привіт.

ПЕРЕЗОРЮЮТЬ ЗОРІ...

Перезорюють зорі.
Переночують ніч.
На східень у всі сторони —
меч! меч! меч!

З піснями, з молотками! —
(мотив — льокомотив!) —
Назустріч їм заводи,
во́ди, жита...

В її — напнуті перса!
Він ввесь — льокомотив! —
Назустріч їм заводи,
во́ди, жита...

Як стомляться — обнявшись,
на спадень знову спать.
Од тіла їх пахучого
ро́сяний піт...

І БУДЕ ТАК...

І буде так —
Сліпі: деж те небо — я не бачу?
Глухі: мені здається, правду яб почув!
Каліки: плачу,
Од болю кричу!

І буде так
Фальшиве небо сміхом хтось розколе.
І стане світ новий і люде як боги.
І скрізь, де буде поле, —
Плуги, плуги...

МІЖПЛАНЕТНІ ІНТЕРВАЛИ...

Міжпланетні інтервали!
Сонце (скрізь цей сон!), Юпітер...
А між ними не хорали —
Вітер.

Марс — як бога! — Марс, Венера.
— скрізь там ждуть як бога друга:
Очі революцьонера,
Туга.

Крик в міжзоряному лоні:
Миб цвіли, пилиб веселе! —
Так душа, — душа в полоні,
Леле.

Миб як трави, як отави...
Так тіж самі скрізь прокльони!
Крають серце не октави —
Нони.

ЗРАЗУЖ ЗА СЕЛОМ...

Зразуж за селом —
всіх їх розстріляли,
всіх пороздягали,
з мертвих насміхали,
били їм чолом.

Випалаж зима! —
Що тепер всім воля,
врізали вам поля,
в головах тополя,
а голів нема.

Як счорніла ніч —
за селом світило,
з співами ходило,
берегло, кадило
безневинну січ.

НА МОГИЛІ ШЕВЧЕНКА.

I.

І, уклонившись праху,
ми сходили з гори.
— І знов тиран. І знов неволя.
Хрипкий далекий пароплав
сигару закурив...
Сонхвиля.
Як раптом за Дніпром хтось викресав огню.
Уперся в дощові стовпи,
струснув:
пий, земле, пий!
упийся од повстань!
... Забренів струнний гнів.
Заходили дерева і пристань.
І човни полякались, мов коні...
Червоно-си'-зеле' дугасто сказало всім
здрастуй —
і почало брать воду.
А в мені —
(забренів струнний гнів) —
Ой, буде ще потопу,
і сміху,
і вина.

II.

Спинились ми на „Чайці".
Васильченко з „Кармелюком",
я — з „Сковородою".
Пригадую: в ріці
задумавсь місяць...
А на веранді над водою
пісні і карти круг стола:
приїхали, бач, до Тараса
од Скоропадського Павла,
од свинопаса!
Жалілися: нема добра,
а миж добра всім хочем.
Росію нам „собрать" пора!
Павлу послужим „между прочим",
а там...
Крівавивсь місяць по краям.
Заснув товариш мій селюк.
... а там не випустим із рук!
І враз заплакала вода...
І нівкого було спитать:
когож нам на Вкраїну ждать?
— Кармелюк.
— Сковорода.

III.

А за Трипіллєм на горі
уже гремів Зелений:
Заворушилися в Таращі...
— дощі, дощі —
Пішли ми в Канів.

Вишневі вулички, базар.
Театр немов обора.
А вниз, до річки, від Собора —
все яр та яр...
Когож то бють? — І це свобода?
— Мовчи! карательний отряд
не може взяти хабаря? —
Коли вже здохне лютий гад
і не душитиме народа!
Вертаємось... — Пора!
Пора! — стрічають нас на „Чайці“.
Куди пора? тікать? від кого?
Підем і ми в повстанці — сміємось...
І хтось промовив:
чекайте,
отут живеж десь Винниченко.
... Ой Княжа Гора!
височенька.

МЕСІЯ.

Уявляю —
(страшна мить!)
Прийде, заридає з одчаю
і сонце затьмить.
Хтось кине слово пяне:
— В розстріл! на тротуар!
І місяць встане
як на пожар.
Замісць дощу, замісць роси —
каміння з неба...
І чиїсь голоси:
— Не треба, не треба!
Каліка, поспішаючи кудись, наступить на дитину.
І всі будуть кричатъ без упину:
— Месію! Вітайте Месію!
— Осанна йому, Він прийшов!
І кров
смертний екстаз перетворить у мрію.

ІЗ ЦИКЛЮ „СОТВОРІННЯ СВІТУ“.

I.

Спервовіку не було нічого —
тільки сила,
рух!

Спервовіку замісць бога
огняні крила,
а над усім дух...

І підняв огонь свої долоні:
бурі веселі!
хоче думать туман.

Змовкли хори червоні.
І встали скелі.
Зашумів океан...

день перший.

II.

Вже би' заснув сиз вечір.
Заснула Єва — тихо.
Лежить отара — ніч.

Адам з шатра виходить.
Прийшов і став — печера.
Розклав огонь — кує.

Взоріли бяху зорі.
Збудилась Єва — тихо.
Дзвенить залізо? — ніч.

Прийшла: — йди спать! — не чує.
Стоїть Адам — задумавсь.
А коло нього — плуг.

день другий.

III.

Пустили бідних на поталу
займанщині і капіталу.
Саміж на троні як царі.

„Ми тут внизу, боги вгорі.
Ідіть на фабрики, копальні,
нещасні торбарі!“

Гукнули бідні: ближні й дальні!
Не телеґрами привітальні,
а кулю в лоба глитаям!

Візьмім, візьмім на гострі леза!
Всім краям —
Марселєза!

день передостанній.

ЛИСТИ ДО ПОЕТА.

[illegible]

I.

Еллади карта, Коцюбинський,
на етажерці лебідь:
оце і вся моя кімната, —
заходьте коли-небудь!

Я привітаю наче друга.
Ах я давно Вас ждала,
ще як над книжкою поезій
сміялася, ридала.

Мені все сниться: сонце, співи,
і Ви, і день весняний. —
І от я з Вами вже знайома,
поете мій коханий.

Прийдіть сьогодня: в мене вдома
лиш я сама та квіти.
Я цілий вечір буду ждати,
боятись і радіти...

II.

Ви десь, мабуть, не з наших сел,
абож... о ні, не смію.
Читала Вас я — і не все,
не все я розумію.

Чи я у полі, чи в лісу —
усе мені здається:
у Вас у книжці неживе,
а тут живе сміється...

Про Вас недавно хтось писав:
„Поезії окраса“.
А всеж таки у Вас не так,
не так, як у Тараса.

Про все в Вас єсть: і за народ,
і за недолю краю.
А як до серця те узять —
даруйте, я не знаю.

III.

Я комуністка, хожу в „чужому“,
обрізала косу, —
І Вам не соромно співати
в цей час про сонце, про красу?

Пишу до Вас, бо так схотіла.
Скажіть мені:
кому потрібні рахітичні
оті сонети та пісні?

Народу, скажете? голодним? —
Нещасна, жалка-ж та рука,
що тріолетами годує
робітника.

Поки прощайте, не здивуйте —
цеж не любовний лист.
А втім скажу: Ви — сила,
і з Вас ще буде комуніст.

МАДОННО МОЯ...

I.

Мадонно моя, Пренепорочна Маріє,
прославлена в віках!
На наших самотних вівтарях
лиш вітер віє...

Пройди над нами з омофором,
заридай над селом: —
Уже ми Тобі ані пісень, ні псалом
не воспоєм диким хором.

— Жона відважна, діва гріховна
гряде до нас.
Нагая — без одежи, без прикрас —
чарує, мов та рожа повна.

Схились, Мадонно, на причілок
останньої хати в селі.
Усміхнись — і пійди собі геть по ріллі,
одганяючись од куль, як од пчілок...

II.

Вже славлять, співають
нове імя.
(Ave, Maria,
Калино моя!)

Іде і сміється:
життя! квіток!
Сонце на скрипку,
хмарки у танок.

На бедрах, як струнах,
лежить рука.
Здрастуй, дівчино, —
Чияж ти така?

Скажу -- не скажу я:
усіх, твоя...
(Ave, Maria,
Калино моя!)

III.

Мадонно моя, Мати Пречиста,
мій Цвіте Голубий!
Вступає в вік новий
душа чиста.

Замісць лелії рожу
цілують уста.
А всеж, як Петро від Христа
відректися від Тебе не можу.

Із ким тепер, в яку годину
молодий відмолодюсь?
Невжеж нераз не помолюсь
за моє кохання, за людину?

Дзвенить залізо. Мовчать бетони.
За літами літа.
Брениж у серці, Мріє Золота,
на ріжні тони...

IV.

Не з каменю, не з мармору —
з простого заліза.
— Ніжна, відважна,
о деж твій хитон?

Де риза злототканная,
скорбні твої очі? —
Струнна осанна,
волошковий тон.

До ночі працюватимем
в полі, як у храмі.
Спій — наливайся,
житам в-унісон.

З піснями, з поцілунками
стрінуть нас мадони.
Пізній... залізний...
над персами сон...

ПСАЛОМ ЗАЛІЗУ.

I.

Ненавидим прокляту мідь,
бетони і чугуни!
Ой, що там в полі, що за гук —
Татари, Турки, Гуни?

Виходим вранці як з печер —
курить по всій країні!...
Замісць квіток шаблі, списи
виблискують в долині...

Спахне — ударить — прогремить,
Затихне за горою —
І вже спішить і вже шумить
вгорі над головою; —

копне копитом, зареве,
підкине хмару сизу —
І з криком в небо устає
новий псалом залізу.

II.

Десь за морями право, честь.
За океаном совість.
Хоч би вокзал побіг, гукнув,
розбуркав промисловість!

Заслабло місто: кашель, кров.
На труп — ворони, галки...
Лише часо́м немов крізь сон
музика й катафалки.

І ходить чутка: ґенерал
утік із міста вранці.
Без бою, певно, іздадуть,
коли кругом повстанці.

Стоїть завод, — не пє, не їсть,
аж цвіллю взявся знизу...
І мовчки в небо устає
новий псалом залізу.

III.

Минув як сон блаженний час
і ґотики й бароко.
Іде чугунний ренесанс,
байдуже мружить око.

Нам все одно, чи бог, чи чорт
обидва ґенерали! —
Собори брови підняли,
розбіглися квартали

Над містом зойки і плачі,
немов з перини піря...
Зомліло, крикнуло, втікло
зелене надвечіря.

Це що горить: архив, музей? -
а підкладіть-но хмизу!
З прокляттям в небо устає
новий псалом залізу.

IV.

Начорта нам здалася власть?
Нам дайте хліба, їсти! —
А за повстанцями ідуть,
співають комуністи.

Пождіть, пождіть, товариші,
ще будем їсти й пити.
Колиб ви нам допомогли
капіталістів бити.

Ідуть, ідуть робітники
веселою ходою.
Над ними стрічки і квітки,
немов над молодою.

Туркоче сонце в деревах,
голубка по карнізу...
Червоно в небо устає
новий псалом залізу.

РОНДЕЛІ.

I.

Іду з роботи я, з завода
маніфестацію стрічать.
В квітках всі улиці кричать:
нехай, нехай живе свобода!

Сміється сон з небозвода,
кудись хмарки на конях мчать...
Іду з роботи я, з завода
маніфестацію стрічать.

Яка весна! яка природа!
У серці промені згучать...
- Голоту й землю повінчать! —
тоді лиш буде вічна згода.
Іду з роботи я, з завода.

II.

Мобілізуються тополі
під хмарним вітром на горі...
Уже давно ми на порі,
давно всіх кличемо: до волі!

До волі, бідні, босі й голі!
не час сидіти у норі!
Мобілізуються тополі
під хмарним вітром на горі...

Гукнем же в світ про наші болі!
Щоб од планети й до зорі —
почули скрізь пролетарі
за що ми бємся тут у полі!
Мобілізуються тополі...

26—II (11—III).

I.

Там на горі за Дніпром
радо кричать прапори:
честь йому, слава, хвала!

Грають оркестри, церкви,
в квітах вітають портрет —
там на горі за Дніпром.

Котиться спів у степи,
йде від села до села:
честь йому, слава, хвала!

Встанемож, менші брати,
стрінем пророка свого. —
Там на горі за Дніпром
честь йому, слава, хвала!

II.

Прийшли попи, диктатори (о сором!) —
якраз всі ті, кого Ти не любив.
І хтось Твоє погруддя встановив
поміж монастирем, поміж собором.

Стоїш. У далеч дивишся з докором...
Який огонь в Твоїй душі горів,
коли будив Ти, кликав кобзарів
з насильством биться, з царствами, з терором!

•

Ну щож, Тарасе! Рад еси, не рад —
дивись, який в господі нашій лад,
в семї великій, у громаді вольній.

Дивись. Мовчи. Хочаб схотів і їсти —
нічого не кажи Первопрестольній. —
Бо ще й Тебе пошиють в шовіністи.

Я ЗНАЮ. .

Я знаю: вас нераз ще проклинуть
нові співці, нова краса-голота —
за те, що з рідного свого болота
не зразу вийшли ви на вольну путь.

Спитають вас, до суду поведуть:
ви прославляли лінь, а деж робота?
Чого замісць човна пускали плота,
жахаючись того, що зветься Суть? —

Так годі спать! виходьте на дорогу!
Людині гимн, Людині, а не богу!
Майбутньому всю душу — славний дар!

Горіть! Дивіться сонцю просто в вічі
Бо стогне світ од „ґеніїв“-нездар.
І жить самі не будете ви двічі...

ҐНАТОВІ МИХАЙЛИЧЕНКУ.

Не уявляєм, як ти тлієш,
як у землі сирій лежиш,
бо завше ти живеш, гориш,
бо вічно духом пломенієш.

Ще ти воскреснеш, зазорієш,
в мільйонах встанеш, закипиш:
чого, чого, народе, спиш,
чом не дерзаєш ти, не смієш? —

Тебе замучили кати...
Омарселезені світи
взялись жалобою та горем.

Заприсягаєм: в час побідний —
хай смерть — а ворога поборем!
О брате наш, о любий, рідний...

ОДИН В ЛЮБОВ...

Один в любов, другий у містику,
а третій в гори, де орли...
І от якомусь ґімназистику
вкраїнську музу віддали.

І от перебивають копію
з солодких руських поетес.
Ідуть з утопії в утопію —
і називають це „Sagesse".

А справжня муза неомузена
там десь на фронті в ніч суху
лежить запльована, залузана
на українському шляху.

Чогож кричим, сліпі, задурені:
„хто ґрім наклав — отой поет", —
цигарки палим недокурені
та затягаємось в керсет?

Чи вже втомилась наша нація,
чи недалеко до кінця,
що в нас чудова профанація
і майже жадного співця!

І майже жадної поезії,
якаб нас вдарила! — Нема.
Самі предтечі анестезії
та лиш розгубленість сама...

ПЛЮСКЛИМ ПРОРОКАМ.

До вас, казенні поети, офіціянтики,
до вас моє слово, мій гнів.
Не робіть, не робіть ви романтики
з червоної крови братів!

Упивайтеся славою, винами,
взивайтесь жерцями краси, —
та не плачте, не вийте над домовинами,
як пси.

Фальшива естетика, ґрація
для вас навіть там, де гроби.
Що вам всесвітня федерація,
продажні натхненці, раби?

Що те братерство, коли вам еротика? —
Змовкніть, од могил одійдіть!
Революція від вас, як од нерівного ґнотика,
тільки чадить..

ПАЛІТЬ УНІВЕРСАЛИ...

Паліть універсали, топчіть декрети:
Знов порють животи прокляті баґнети!
Проклинайте закони й канцелярський сказ —
Воля! — єдиний хай буде наказ.

Воля! воля! — серце в грудях...
Знов як рабів розпинають на людях.
Знову кайдани, тюрма й шомполи,
і слово невільне мов зпід поли.

Хто має право примусить людину?
Хто може ніч обернути за днину?
І хто такий мудрий, щоб зразу нас всіх
повісив за правду, єдиний наш гріх?

Паліть універсали, топчіть декрети:
Знов порють животи прокляті баґнети!
Проклинайте закони й канцелярський сказ —
Воля! — єдиний хай буде наказ.

ГРИГОРІЮ САВИЧУ
СКОВОРОДІ

присвячую

УЖЕ СВІТАЄ...

Уже світає, а ще імла...
На небі зморшка лягла.
— Як зайшлаж мені печаль!

Промінні за́ори в'оралися у хмари.
Чую — фанфари!
— Як зайшлаж мені печаль...

Ой, не фанфари то, а сурми і гармати.
Лежи, не прокидайся, моя мати!...

Прокляття всім, прокляття всім, хто звірем
став!

(Замісць сонетів і октав).

ОСІНЬ.

На культурах усього світу майові губки поросли.

Осінь. По містах вже о четвертій — електричні ліхтарі. А в селі ступнів щось у десять (тінь од чабана) додому отару женуть.

Вони казали: можнаж купити старого кармазину, сяк-так заслати смітник і посадовити культуру (тільки голову піддержувати треба!) — ачей вона ізнов до нас промовить.

А листя падало. І голова на вязах не держалась.

Тоді — вкинулись в еклєктику. Взяли трохи цегли і стількиж музики. Думали — перемежениться...

А листя падало. І голова на вязах не держалась.

На культурах усього світу майові губки поросли.

АНТИСТРОФА.

Дорослі й семилітні: „Ой, яблочко, да куда котишся".

Так. Народ у толоку, а поети в борозну.

Годіж кривитись на фабричну: предтеча завше менш талановитий за Месії.

ТЕРОР.

Ізнову беремо євангеліє, фільософів, поетів. Людина, що казала: убивати гріх! — наранок з простреленою головою. Й собаки за тіло на смітнику гризуться.

Лежи, не прокидайся, моя мати!

Велика ідея потрібує жертв. Але хіба то є жертва, коли звірь звіря їсть?

— не прокидайся, мати...

Жорстокий естетизме! — й коли ти перестанеш любувати з перерізаного горла? —

Звірь звіря їсть.

АНТИСТРОФА.

Аероплани й усе довершенство техніки — до чого це, коли люде одне другому в-вічі не дивляться?

Не хватайте озлоблених у тюрми; вони самі собі тюрма.

Університет, музеї й бібліотеки не дадуть того, що можуть дати
карі,
сірі,
блакитні...

ЛЮ.

Сплю — не сплю. Чиюсь вволяю волю. Лю.

І раптом якось повно! Люлі — лю...

Півні (вікно) і повінь зеленого пива (крізь вікно) — все згучить на О.

— Не розумію. „Марсель Етьєн! Марсель Етьєн!" — кричали з прапорами. Тепер тліють в землі. Ти кажеш — і я умру?

Геть через усе життя прослалося леґато (гудок на заводі). Годі! заголубій і на мою долю. Люлі — лю... І тільки пташка за вікнами: тріолями, тріолями!

— А як же краса? І невмірущість? — Пригадую (аж смішно): повік з тобою! — заприсягала кохана. — Очевидячки люде лише по духу енгармонійні. Бо всі траґедії й драми — врешті є консонанси.

— Вставайте! — у місто вступила нова влада!

Розплющую очі („консонанси").

На стіні від сонця густорямне вікно як огнистий дієз..

АНТИСТРОФА.

Іще й тоді, як над безмежною водою паслися табуни вітрів; —

іще й тоді, як гори затряслись, порепалась земля, а по шорсткій, гострій як мечі траві ріжні поповзли потвори

— Хмари, на сонці хмари грались безтурботні. Ніжні форми дитинні! — витончені обриси! — кому вони були потрібні?

Дикун, наївшися сирого мяса, довго стежив за ними незрозумілими очима й несвідомо нюхав квітку,
подібну до будяка.

НАЙВИЩА СИЛА.

Одягайсь на розстріл! — крикнув хтось і постукав у двері.

Я прокинувся. Вітер розчинив вікно. Зеленіло й добрішало небо. А над усім містом величезний рояль грав...

І зрозумів я — настав Великдень.

АНТИСТРОФА.

Я ніколи не покохаю жінку, котрій бракує слуху.

Молюсь не самому Духу — та й не Матерії.

Доречі: соціялізм без музики ніякими гарматами не встановити.

РИТМ.

Коли йде дві струнких дівчині — ще й мак червоний в косах —
— десь далеко! молоді планети!

Пливуть. Струнчать. Атоми утоми — на світ, у світ із тьми! Танцюють, куряву збивають...
Сонця стають у коло. А від них майви
по всесвіту всьому.

Дві дівчині.

АНТИСТРОФА.

Налила голодним дітям молока, — сама сіла та й задумалась...

А по гладищці, мов з очей незрячих, сльози покотились. Одна швидче, вперед. А друга,
мов знехотя,
за нею,
слідом...

Дві дівчині.

Е В О Е!

Творці революції здебільшого лірики.

Революція єсть траґічна лірика, а не драма, як то подейкують.
Евое!

За плугом ходити наші нащадки готуватимуться не менш, як зараз готуються в балєтній студії. І на людину, що не вмітиме пісні, дивитимуться як на справжнього контр-революцьонера.

Все на світі від примружених очей.
Евое!

АНТИСТРОФА.

Приставайте до партії, де на людину дивляться як на скарб світовий і де всі як один проти кари на смерть.

Хай вас називають творцями за шторами, сантименталістами... Хіба це так важно?

У нас іще й досі попіл висипають не на город, а десь у куточок, під тин.

ХТО СКАЖЕ.

Крапнув щось дощ — і всі асфальти у висипному тифі...

Молодий новеліст: — не хочу, не можу писати! Місто гнітить, життя нервує.

Я мовчав. Поблизу десь бомба.

— Як би отак, знаєте, на село. Скупатись, по росі походити.

„Бий саботажника!“ — прочитав я на 'дному з плакатів.

А за нами старчихи,
простягаючи руки. —

АНТИСТРОФА.

Трава росте, де захоче. Вітер шпурляє в калюжу наказ про мобілізацію. Молочка! — плаче дитина, а тут же й хліба за душею нема.

Хто скаже: що єсть контр-революція?

ШОВІНІСТИЧНЕ.

Беруть хліб, угіль, цукор і так, немов до чарки, приказують:

— Ну хай же вам Бог посилає... та щоб ми ще нераз на нашій землі пироги їли.
А ми, позиваючи сусіда за межу, одказуємо:
— Дай, Боже, дай...

Иноді так: небо ясне, а з стріх вода капле.

АНТИСТРОФА.

Праві йдуть назад, але голову намагаються держати вперед.

Ліві мчать уперед, але голову скрутили назад.

Як не хваліть учення Христа, а все-таки й він на ослах їздив і приймав осанну.

ІСПИТ.

Тільки що почали ми землю любить, взяли заступа в руки, кальоші закачали... —

— ради Бога, манжети надіньте, що-небудь їм скажіть: вони питають, чи єсть у нас культура!

Якісь цибаті чужоземці покурювали крізь пенсне.

А навколо злидні — як гудина, як гич! А навколо земля, столочена, руда...

Тут ходив Сковорода.

АНТИСТРОФА.

Найглибший, найвеличнійший і разом з тим найпростійший зміст, укладений на двох-трьох нотах — оце й є справжній гимн.

Без конкурсів, без нагород напишіть ви сучасне „Христос воскрес".

ПОРОЖНЕЧА.

Умиваюсь. Вода — мов метальофони. Занавіска — вітер з прапорами!

У дворі тополі і жінки.
— Ну кажуж вам: місто кругом оточено.
— Ой, світе мій!...

Зачинилось вікно. Ходить вода в глечику — віяло на стелі...

— А це вчора робітники на заводах...
(— — — виразно чути канонаду).

Буде дощ.

АНТИСТРОФА.

Місто в мальованих плякатах: людина людину коле.

Читаємо списки розстріляних і дивуємось, що на провінції погроми.

Все можна виправдати високою метою — та тільки не порожнечу душі.

КУКІЛЬ.

Стріляють серце, стріляють душу – нічого їм не жаль.

... Сіло собі край вікна, засунуло пучечку в рота, маму визирає. А мати лежить посеред улиці з півхунтом хліба у руці...

Над двадцятим віком
кукіль та Парсифаль.

АНТИСТРОФА.

Грати Скрябина тюремним наглядачам — це ще не є революція.

Орел, Тризубець, Серп і Молот... І кожне виступає як своє...

Своєж рушниця в нас убила.
Своє на дні душі лежить.

Хіба й собі поцілувать пантофлю Папи?

ЗМІСТ.

ЗАМІСЦЬ СОНЕТІВ І ОКТАВ:

Вінєта роботи Павла Ковжуна.

НОВІТНЯ
БІБЛІОТЕКА

